

Citiți lecția din manual: *Constantin Brâncoveanu. Dimitrie Cantemir*, notați schița lecției pe caiete și rezolvați fișele de lucru.

Politică și diplomație în secolele XVII-XVIII

1. Țările Române în secolul al XVII-lea

- secolul al XVII-lea - a fost caracterizat printr-o mai mare stabilitate politică, domnitorii români au renunțat la conflictul deschis cu Imperiul Otoman, înlocuindu-l cu acțiuni diplomatice menite să strângă legăturile dintre cele trei Țări Române și să le apropie pe acestea de puterile europene ostile otomanilor: Austria, Polonia și Imperiul Rus;
- a doua jumătate a secolului al XVII-lea - regimul dominației otomane asupra Țărilor Române (instituit încă din anul 1538) a devenit tot mai apăsător: grecii au fost folosiți de către Poartă pentru a controla Țările Române (aceștia au primit titluri nobiliare, funcții și pământuri);
- regimul dominației otomane asupra Țărilor Române s-a manifestat sub două forme: economică (tribut, obligații în natură și monopol comercial) și politică (amestecul sultanilor în numirea domnitorilor și controlul asupra politicii duse de domnitor);
- secolul al XVII-lea - în ciuda crizei de autoritate cu care s-a confruntat domnia în Țările Române în această perioadă, au existat domnitori care s-au distins prin politica abilă dusă cu scopul ieșirii din sfera de influență otomană: Matei Basarab, Vasile Lupu, Șerban Cantacuzino, Constantin Brâncoveanu și Dimitrie Cantemir.

2. Diplomația domnitorilor români

I. Matei Basarab (domn al Țării Românești: 1632-1654):

- a inițiat legături cu austriecii și cu regele Poloniei, în scopul realizării unei alianțe antiotomane;
- 1633-1651 - a întreținut relații cu principii Transilvaniei, Gheorghe Rackoczi I (1630-1648) și Gheorghe Rackoczi al II-lea (1648-1660), cu care a încheiat un tratat de alianță prin care și-au promis sprijin reciproc;
- 1650 - a încheiat o înțelegere de ajutor reciproc cu hatmanul cazacilor, Bogdan Zinovi Mihailovici Hmelnițki;
- pe tot parcursul domniei sale s-a aflat în conflict cu domnul Moldovei, Vasile Lupu, care a urmărit să îi ocupe tronul;
- a sprijinit construirea de lăcașuri de cult (cea mai cunoscută ctitorie a fost Mănăstirea Arnota).

II. Vasile Lupu (domn al Moldovei: 1634-1653):

- 1638 - a încheiat un tratat de alianță cu principele Transilvaniei, Gheorghe Rackoczi I;
- 1639 - la Ojogeni (3 decembrie) și la Nenișori (pe râul Ialomița), a încercat să îl îndepărteze de pe tron pe domnul Țării Românești, Matei Basarab, dar a fost înfrânt;
- 1644-1648 - perioada de îmbunătățire a relațiilor domnului moldovean cu Matei Basarab;
- 1646 - Vasile Lupu a încheiat cu Transilvania o convenție de bună vecinătate și de extrădare;
- 27 mai 1653 - la Finta, a avut loc ultima încercare a lui Vasile Lupu de a ocupa tronul Țării Românești ⇒ îndepărtarea sa de pe tronul Moldovei;
- om de cultură, a ridicat numeroase biserici și mănăstiri (Mănăstirea „Sfinții Trei Ierarhi”) și a publicat culegerea de legi *Carte românească de învățătură* sau *Pravila lui Vasile Lupu* (1646).

III. Șerban Cantacuzino (Țara Românească: 1678-1688):

- domnitorul muntean a urmărit încheierea unei alianțe antiotomane cu Austria;
- 1683 - Șerban Cantacuzino, cu toate că a participat cu trupe alături de Imperiul Otoman la asediul Vienei, a ajutat, în secret, trupele austriece, oferindu-le acestora informații despre acțiunile trupelor inamice;
- 1684-1688 - după înfrângerea armatelor otomane în fața zidurilor Vienei, Șerban Cantacuzino a intrat în tratative cu austriecii, în vederea încheierii unei alianțe antiotomane: habsburgii i-au promis

domnului muntean domnia ereditară și titlul de baron în cadrul Austriei ⇒ tratativele nu au fost însă finalizate, ca urmare a morții domnului Țării Românești;

- a sprijinit Biserica prin construirea de mănăstiri (Mănăstirea Cotroceni) și lăcașuri de cult (Biserica „Sfântul Eftimie” - Fundenii Doamnei).

IV. Constantin Brâncoveanu (domn al Țării Românești: 1688-1714):

- a urmărit permanent menținerea unor relații bune cu Imperiul Otoman, pentru a nu trezi suspiciuni cu privire la politica externă antiotomană;

- 1698 - Constantin Brâncoveanu a făcut propuneri Imperiului Rus în vederea declanșării unui conflict antiotoman;

- a încercat încheierea unei alianțe cu Polonia îndreptate împotriva turcilor, dar a renunțat la acest proiect datorită incapacității de luptă a statului polonez;

- 1709 - între Țara Românească și țarul Petru I cel Mare (1682-1725) s-a încheiat o convenție secretă antiotomană;

- 1714 - domnul muntean a fost înlăturat de la domnie de către otomani (intrigile boierești, averea mare și alianțele antiotomane pe care Brâncoveanu a încercat să le creeze pe parcursul domniei sale i-au adus sfârșitul) și executat, împreună cu cei patru fii ai săi și ginerele Enache Văcărescu;

- a sprijinit Biserica prin construirea de lăcașuri de cult (Mănăstirea Hurezi și Mănăstirea Govora) și a clădit Palatul Mogoșoaia (stilul brâncovenesc).

V. Dimitrie Cantemir (domn al Moldovei: 1693 și 1710-1711):

- 1710-1711 - Cantemir s-a orientat spre o alianță antiotomană cu Imperiul Rus;

- 13 aprilie 1711 - la Luțk, a încheiat un tratat de alianță cu Petru I cel Mare: conform tratatului, Imperiul Rus a recunoscut domnia ereditară în familia lui Cantemir, independența și integritatea Moldovei și a promis sprijin militar împotriva Imperiului Otoman;

- iulie 1711 - la Stănilești pe Prut, armatele ruso-moldovene au fost înfrânte de forțele otomane, iar Dimitrie Cantemir s-a refugiat la curtea împăratului Rusiei;

- domnitorul Cantemir a fost un mare cărturar al umanismului românesc (enciclopedist, etnograf, geograf, filozof, istoric, lingvist, muzicolog și compozitor), principalele sale opere fiind *Istoria Creșterii și Descreșterii Imperiului Otoman* (1714-1716) și *Descrierea Moldovei* (1714-1716).

3. Urmări

- 1711/1716 - în Moldova, în contextul încheierii domniei lui Dimitrie Cantemir, și în Țara Românească, după finalizarea domniei lui Ștefan Cantacuzino (1714-1716), Imperiul Otoman a înlocuit domniile pământene cu cele fanariote.

Pentru o mai bună înțelegere a subiectului studiat vizionați următoarele videoclipuri:

<https://www.youtube.com/watch?v=uRkwYIbR6zk>

<https://www.youtube.com/watch?v=KZCRFchsSoI>

Fișă de lucru: *Politică și diplomatie în secolele XVII-XVIII*

Citiți textele de mai jos, apoi răspundeți cerințelor:

A. „(...) Constantin Brâncoveanu (...) a fost un domn înțelept, șiret totodată, ascunzându-și acțiunile față de turci, austrieci și ruși; a căutat, de asemenea, să-și impună candidații la scaunul Moldovei, a fost deci un om ambițios și iscusit, și a domnit douăzeci și cinci de ani - e ultimul domn din țările noastre care a reușit să rămână în scaun atâta timp. După el, va veni lungul șir de domni fanarioți, care, în general, nu vor fi lăsați în scaun de turci decât vreo doi-trei ani la rând.“

(Neagu Djuvara, *O scurtă istorie a românilor povestită celor tineri*)

B. „Prin emisari de-ai lui, aleși din mica boierime care i-a fost mai credincioasă, a încheiat, în primăvara lui 1711, un tratat cu Petru I cel Mare, prin care a pus Moldova sub protecția țarului, într-un cuvânt a făcut din Moldova o țară vasală Imperiului Rus.“

(Neagu Djuvara, *O scurtă istorie a românilor povestită celor tineri*)

1. Menționați, pe baza surselor, spațiile istorice.

2. Numiți, pe baza surselor, conducătorii.

3. Precizați, pe baza sursei A, o caracteristică a politicii externe promovată de Constantin Brâncoveanu.

BIBLIOGRAFIE:

1. Soare, Aurel Constantin, Cojocaru, Daniela Ana, Grozav, Gabriel, Pavelescu, Alina, *Istorie: Manual pentru clasa a VIII-a*, Editura Art Klett, București, 2020.
2. Stoica, Stan (coordonator), Băluțoiu, Valentin, Becheru, Dragoș Sebastian, Bilcea, Valentina, Bondar, Ancuța, Grecu, Maria, *Istorie: Manual pentru clasa a VIII-a*, Editura CD Press, București, 2020.
3. Gheorghe, Maria Mariana, Săvuță, Irina Ema, *Istorie: Manual pentru clasa a VIII-a*, Editura Litera, București, 2020.
4. Bărbulescu, Mihai, Deletant, Dennis, Hitchins, Keith, Papacostea, Șerban, Teodor, Pompiliu, *Istoria României*, Editura Corint Educațional, București, 2014.
5. Giurescu, Constantin C., *Istoria Românilor*, Editura ALL, București, 2019.
6. Constantiniu, Florin, *O istorie sinceră a poporului român*, Editura Univers Enciclopedic Gold, București, 2008.
7. Bulei, Ion, *O istorie ilustrată a românilor*, Editura Litera, București, 2018.
8. Djuvara, Neagu, *O scurtă istorie ilustrată a românilor*, Editura Humanitas, 2013.
9. Pop, Ioan-Aurel, *Scurtă istorie a românilor*, Editura Litera, București, 2019.
10. Hitchins, Keith, *Scurtă istorie a României*, Editura Polirom, Iași, 2015.
11. XXX, *Cei mai de seamă domnitori români*, Editura Silvius Libris, Chișinău, 2015.
12. Otu, Petre (coordonator), *100 de bătălii din istoria românilor*, Editura Litera, București, 2021.
13. Murgescu, Bogdan, *Țările Române între Imperiul Otoman și Europa creștină*, Editura Polirom, Iași, 2012.

